

23. oktoober 2020

Jüri Ratas

Eesti peaminister

Kadri Simson

Euroopa Komisjoni energiavolinik

Andrus Ansip

Urmas Paet

Yana Toom

Marina Kaljurand

Sven Mikser

Jaak Madison

Riho Terras

Eesti saadikud Euroopa Parlamendis

Euroopa Liidu 2021-2027 mitmeaastase finantsraamistiku ja taaskäivitamisfondi „Järgmise põlvkonna EL“ korruptsiooni- ja pettusevastased kaitsemeetmed

Ühing Korruptsioonivaba Eesti liitus kokku 27 organisatsiooni [ühisavaldusega](#), mille eesmärk on innustada nii Euroopa Liidu poliitikakujundajaid kui ka liikmesriikide valitsusi rakendama meetmeid, mis aitavad kaitsta ELi finantse ja riigihankeid mitte-eesmärgipärase kasutamise, pettuste ja korruptsiooni eest. Vajadust selleks ei tule kaugelt otsida – perioodil 2015-2019 tuvastas OLAF 3,431 ELi kulutustega seotud pettusejuhtumist kogusummas u 2.3 miljardit eurot¹.

Eriti oluline on see praeguses ebakindlas olukorras, kus ülemaailmsest tervishoiukriisist tingituna on tihti tarvis teha kiireid otsuseid. Lühiajaline leevendus peab aga käima käsikäes läbipaistva ning avalikku huvi silmas pidava otsustusprotsessi ning tõhusa järelevalvesüsteemiga.

Toome siinkohal välja ühispöördumises antud soovitusel, mille rakendamise eest teid seisma ootame:

1. **Karmistada tuleb uue finantsraamistiku, sh taaskäivitamisfondi pettuse- ja korruptsiooniriski maandamise reegleid ja juhiseid.**
 - a. Euroopa Parlament ja nõukogu peavad kokku leppima MFFi kasutamise reeglite ja kontrolli ühissätetes, kus on tugevdatud korruptsioonivastased kontrollid ja vastutavusele suunatud läbipaistvuse kohustused.
 - b. Partnerluslepingute ja rakenduskavade osaks tuleb teha ELi finantside kasutamise korruptsioonivastane strateegia, erilise fookusega riigihangetel. Strateegiad tuleb välja töötada koosloomes kodanikuühiskonnaga.
 - c. Komisjon peab karmistama liikmesriikide taastamis- ja vastupidavusplaanide kontroll- ja auditimeetmeid „Järgmise põlvkonna EL“ rahastusele ligipääsemiseks. Suuremahulistel

¹ European Anti-Fraud Office (2020). *31st Annual Report on the protection of the European Union's financial interests – Fight against fraud – 2019*. Link: https://ec.europa.eu/anti-fraud/about-us/reports/communities-reports_en

projektidel tuleb tagada lisajärelevameetmeid. Enne plaanide heakskiitmist tuleb läbi viia avalik konsultatsioon.

- d. Liikmesriigid, kes pole täielikult üle võtnud direktiivi, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil (tähtajaga 2019. aasta juuli), ei tohiks olla „Järgmise põlvkonna EL“ rahastuse osas toetuskõlblikud, kuniks ülevõtmise protsess on lõpule viidud.
2. **Suurendada tuleb ligipääsu ELi finantside kasutamise jälgimiseks vajalike andmetele ja nende andmete kvaliteeti. Andmete hulka kuuluvad eelarved, kulutused, hankelepingud ja ettevõtted, sh tegelike kasusaajate register.**
 - a. Liikmesriigid ja komisjon peavad eraldama rahastust, et edendada valitsuste infosüsteeme, mille abil saab jälgida ELi finantside nõ elukaart eelarvest lõpliku abisaajani.
 - b. Liikmesriigid peavad täies mahus rakendama ELi rahapesuvastase direktiivi, mille aitab ennetada ja tuvastada ebaseaduslike rahade liikumist, ning tagama asjakohane ja kontrollitud tegelike kasusaajate informatsioon.
 - c. Liikmesriigid peavad kasutusele võtma avaandmete avaldamise standardid, mis aitavad tõsta avaliku informatsiooni kasutatavust.
 - d. Juhul, kui hankeprotsesside kohta käiv informatsioon pole ajakohane ja avalik, peab komisjon ELi finantside väljamaksed peatama.
 3. **Suuremahulised projektid ja programmid, mida rahastatakse ELi vahenditest, nõuavad suurema riski tõttu täiendavaid iseseisvaid ja organisatsiooniväliseid järelevalemehhanisme.**
 - a. Liikmesriigid ja komisjon peavad rakenduskavade loomise ajal identifitseerima kõrgema korruptsiooniriskiga investeeringud ning tegema nendele kohustuslikuks iseseisvad ja täiendavad seiremehhanismid. Riigihangetena elluviidavad projektid tuleks prioritseerida. Meetmete alla kuuluvad näiteks avatud arutelu konsultatsioonid, *Integrity Pacts*-tüüpi koostööprojektid, variauditid ja tehnoloogiaid kasutavad seiretööriistad.
 - b. Komisjon peab jätkama initsiatiivide vedamist, mille eesmärk on arendada ja ühendada innovatiivsed mehhanismid ja tehnoloogiad ELi finantside tõhusaks järelevaleveks ja riigihangete seireks, mis põhineb kodanike osalusel.
 - c. Euroopa Parlament, nõukogu ja komisjon peavad hiljuti loodud Euroopa prokuratuurile tagama adekvaatsed ressursid, et asutusel oleks võimalik läbi viia tõhusaid ja koordineeritud piiriüleseid ELi rahastatud investeeringute korruptsiooni- ja pettusejuhtumite uurimisi.

Peale selle, et EL tagab oma finantside eesmärgipärase kasutamise, on ääretult oluline, et Liit on oma avatud, kaasava ja tõhusa järelevalesüsteemiga eeskujuks tervele maailmale.

Jääme ootama Teie tagasisidet ja täiendavaid ideid ELi finantside kasutamise läbipaistvuse kohta, sh Eestis.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Steven-Hristo Evestus

Ühing Korruptsioonivaba Eesti

Juhatuse esimees

Ühing Korruptsioonivaba Eesti

Telliskivi 60 a

Tallinn 10412

Reg.nr. 80246815

info@transparency.ee

www.transparency.ee